

20.8.2025

Kysymykset ja vastaukset – Kela Inton webinaarisarjassa 20.8.2025:
"Itsenäistyvä nuori, haastava elämäntilanne ja Kelan etuudet?"

TOIMEENTULOTUKI

- "Mikä linjaus **perustoimeentulotuessa** on, kuinka monta kuukautta nuori voi hakea kerralla? Muistaakseni joskus perustoimeentulotukea on voinut hakea esim. 3 kk ajalle. Mutta onko nykyään, että hakemus tehdään vain kuukausi kerrallaan?"
 - Perustoimeentulotukea voi hakea myös pidemmälle ajalle, jos asiakkaan elämäntilanne säilyy ennallaan. Ensimmäinen päätös tehdään asiakkaalle yleensä 1-2 kuukauden ajalle.
 - Päätös tehdään yhden kalenterikuukauden ajalle, jos
 - henkilön palkkatulo vaihtelee kuukausittain
 - henkilö saa soviteltua työttömyysetuutta
 - kysymyksessä on tuloton, alle 25-vuotias nuori
 - päätös voidaan tehdä 2-3 kuukaudelle, jos sosiaalitoimi on tietoinen asiakkaan tilanteesta
 - päätös voidaan tehdä pidemmälle, jos se tukee sosiaalitoimen kanssa tehtyä asiakassuunnitelmaa
 - tilanne on ensisijaisten etuuksien osalta keskeneräinen (TotuL 23 §)
 - henkilöllä on omaisuutta, jonka realisointitarvetta selvitetään
 - toimeentulotukea myönnettäessä on määrätty toimeentulotuen takaisinperinnästä
 - asiakasmaksua on tarpeen alentaa
 - Perustoimeentulotuen jatkopäätös voidaan tehdä enintään 12 kuukaudeksi, jos hakijan ja perheen tilanne ei todennäköisesti muutu siten, että perustoimeentulotukea joudutaan tarkistamaan pian päätöksen antamisen jälkeen. Päätös voidaan tehdä enintään asiakkaan hakemuksen mukaisesti.

- ”Missä tilanteissa on mahdollista saada **kiireellistä toimeentulotukea**?”
 - Kiireellinen hakemus on kysymyksessä esimerkiksi äkillisessä elämäntilanteen muutoksessa, josta seuraa yllättävä rahattomuus. Tällöin asiakkaan tai perheen asuminen, terveys tai eläminen on välittömässä vaarassa. Hakemus voi olla kiireellinen esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:
 - Kiireellinen tarve ravintomeneihin
 - Kiireellisesti tarvittavat lääkevalmisteet
 - Sairaalaan kotiutuminen
 - Asumisen turvaaminen
 - Häätö tai häätöuhka
 - Sähkön ja lämmön saannin vaarantuminen
 - Edellä on esitetty yleisimpiä kiireellisiä tilanteita. Kiireellisyys arvioidaan aina tapauskohtaisesti ja sen arvioinnissa käytetään harkintaa.
- ”Miten toimia silloin, jos nuoren tilillä on käynyt **pikalaina**, joka on elämäntilanteen ongelmien takia mennyt yhtä nopeasti kuin tullutkin? Se taidetaan laskea toimeentulotukihakemuksen käsittelyssä tuloihin, vaikka tili olisi taas jo tyhjä. Kiinnostaa muutenkin, miten toimia tällaisessa tilanteessa, kun taloudenhallinta on hukassa.”
 - Pankista nostettua lainaa ei oteta tulona huomioon. Pikavippi luottolaitokselta kuuluu tähän samaan eli ei huomioida tulona.
 - Yleensä yksityishenkilöltä otettu laina otetaan tulona huomioon. Jos asiakas esittää velkakirjan ja lainan takaisinmaksu on todennettavissa etuusjakson aikana, voidaan laina jättää tältä osin tulona huomiomatta. Velkakirjaa ei yleensä edellytetä, jos lainan takaisinmaksu on todettavissa tilioitteelta.
 - Jos taloudenhallinta on hukassa toimeentulotuessa huomioitavat laskut voi pyytää maksamaan suoraan laskuttajalle esim. vuokra, sähkö, terveyskeskusmaksu. Laskut maksetaan Kelasta suoraan laskuttajalle, jos myönnettävä toimeentulotuki riittää laskujen maksamiseen.
- ”Miten ajatellaan, että **kiireellinen toimeentulotuki** toimii sellaisella paikkakunnalla, jossa ei ole kuin ajanvarauksella hyvinvointialueen sosiaalipalvelua, ja kiireellisyys todetaan esimerkiksi perjantaina, eikä tuolloin sosiaalialan työntekijää ole paikalla – eikä ole julkista liikennettä paikkakunnalle, jossa sosiaalialan työntekijä voisi olla vielä tuolloin tavattavissa?”

- *Sivukommentti:* "Esim. meillä sosiaaliohjaaja on paikalla (ajanvarauksella) 1 pv/viikko. Sen ulkopuolella kasvokkain tapaaminen tai paikan päällä käyminen on 25 km päässä, ei julkisia kulkuvälineitä."
- Jos asiakas ei pysty hakemaan elintarvikemaksusitoumusta Kelan palvelupisteeltä tai hyvinvointialueelta voidaan näissä poikkeustilanteissa selvittää (Kela selvittää) voisiko maksusitoumuksen toimittaa suojatulla sähköpostilla suoraan ruokakauppaan, jonka kanssa Kela on paikkakunnalla tehnyt sopimuksen maksusitoumuksen vastaanottamisesta.
- "Miten nuoren ajatellaan käytännössä saavan noudettua tuon **fyysisen maksusitoumuksen** [esimerkissä mainittiin elintarvikemaksusitoumus], kun täällä maaseudulla matkaa lähimpään toimipisteeseen useita kymmeniä kilometrejä, eikä julkista liikennettä?"
 - Jos asiakas ei pysty hakemaan elintarvikemaksusitoumusta Kelan palvelupisteeltä tai hyvinvointialueelta voidaan näissä poikkeustilanteissa selvittää (Kela selvittää) voisiko maksusitoumuksen toimittaa suojatulla sähköpostilla suoraan ruokakauppaan, jonka kanssa Kela on paikkakunnalla tehnyt sopimuksen maksusitoumuksen vastaanottamisesta.
- "Millaisia **pelitilitositteita** Kela hyväksyy? Monilta pelitileiltä ei saa ulos kunnollisia tilitietoja rahaliikenteestä."
 - Hakemuksen liitteeksi tulee toimittaa yhteenveto kaikista pelitileistä. Yhteenvetojen täytyy olla kokonaisilta kuukausilta. Yhteenvedoissa täytyy näkyä tilin omistaja, kuukauden nettovoitto tai -tappio (esimerkiksi Veikkauksella kohta Voitto/tappio) sekä pelitilin tämänhetkinen saldo.
- "**Kuolinpesän osakkuus** – varsinkin jos on jakamaton kuolinpesä – ja toimeentulotuessa huomioidtavat tulot? Se ei välttämättä tarkoita, että nuori saisi sieltä rahaa realisoitua kovinkaan pian ulos."
 - *Sivukommentti:* "Mun eräällä ex-asiakkaalla oli tällainen tilanne. Hänen piti toimittaa todiste siitä, ettei voi realisoida omaa osuuttaan kuolinpesästä. Tilanne oli voimassa toistaiseksi, mutta Kela kyllä kyseli sitä TTT:n liitteeksi säännöllisesti."
 - Perintönä saatava omaisuus on ensisijainen tulonlähde perustoimeentulotukeen nähden. Jos asiakas tai hänen perheenjäsenensä on kuolinpesän osakas, tulee hänen hakea pesästä saatavissa oleva omaisuus käyttöönsä vaatimalla pesän jakoa sekä tarvittaessa realisoida pesästä saamansa omaisuus, ellei se ole heti käytettävissä oman elatuksen turvaamiseen.
 - Asiakasta kehoitetaan päätöksellä hakemaan pesän jakoa sekä samalla tarvittaessa realisoimaan perintönä saatu kiinteä tai irtain omaisuus. Samalla päätöksessä määrätään, että myönnetty perustoimeentulotuki peritään takaisin kyseisestä omaisuudesta.

KUNTOUTUS & SAIRAUSPÄIVÄRAHA

- ”Onko **koulutukselle ammatillisena kuntoutuksena** joku ikäraja?”
 - Kelan järjestämässä ammatillisessa kuntoutuksessa ei ole ikärajoja. Kela tukee ammatillisena kuntoutuksena yleensä toisen asteen tai korkea-asteen perus-, jatko- ja uudelleen-koulutusta.
- ”Saako vinkkiä **miten näihin kursseihin** ym. [dialla mainittu Oma Väylä, Silmu] pitäisi hakea – sekä mitä nämä sisällöllisesti tarkoittavat, kun nuori kysyy tarkempia sisältöjä? Muutamia kertoja olemme nuorelle hakenneet, eikä ole päässyt.”

Voit lukea lisää seuraavilta sivuilta:

- <https://www.kela.fi/ammattillinen-kuntoutus>
- <https://www.kela.fi/koulutus-kuntoutuksena>.

- Kerromme <https://www.kela.fi/kuntoutus-ja-sopeutumisvalmennuskurssit-nain-haet-sivulla>, miten asiakas voi hakea Kelan kuntoutuskursseille.
- Ensin asiakas hakeutuu lääkärin vastaanotolle ja keskustelee kuntoutustarpeista ja kuntoutumisen tavoitteista lääkärin kanssa. Lääkäri laatii lausunnon kuntoutusta varten, jos kuntoutuksen tarve todetaan. Asiakas täyttää kuntoutushakemuksen ja toimittaa sen Kelaan.

Löydät kuvaukset kuntoutuskurssien sisällöstä <https://www.kela.fi/kuntoutus-ja-sopeutumisvalmennuskurssit-sivulta> (vasen navigaatio).

Tässä linkit niihin kuntoutuskursseihin, joista kerroimme 20.8.2025-tilaisuudessa:

- <https://www.kela.fi/nuoren-elo-kurssi>
- <https://www.kela.fi/silmu-kurssi>
- <https://www.kela.fi/verso-kurssi>

Oma väylä -kuntoutus ei ole kuntoutuskurssi. Voit lukea lisää Oma väylä -kuntoutuksesta täältä: <https://www.kela.fi/oma-vayla-kuntoutus>.

- ”Onko **neuropsykologista yksilökuntoutusta/-valmennusta** mahdollista saada Kelan kustantamana?”

Kela järjestää myös neuropsykologista kuntoutusta. Enimmäiskorvaus on usein pienempi kuin terapeutin perimä palkkio, joten asiakas joutuu maksamaan osan kustannuksista itse. Voit lukea lisää täältä: <https://www.kela.fi/neuropsykologinen-kuntoutus>

- ”Tätä **opintolaina-asiaa** mietin usein silloin kun opiskelijalle haetaan **kuntoutusraha**, mutta opintotuki on pakko hakea käsittelyajalle. Pitääkö laina nostaa, jos kuntoutuksen käsittely kestää ja pelkällä opintorahalla ei pärjää? Ensijainen etuushan on kuntoutusraha siinä vaiheessa jos se myönnetään ja silloin nostettu laina jää ikäänkuin turhaan roikkumaan.”
 - Kela myöntää opiskelijalle opintolainan valtiontakauksen. Opiskelija itse päättää, nostaaako hän opintolainaa ja minkä verran hän sitä nostaa. Kela ei siis velvoita nostamaan opintolainaa, mutta jos opiskelijan taloudellinen tilanne on tiukka, lainan nostaminen voi olla hänelle ainoa vaihtoehto selvittää taloudellisesti. Tällöinkin opiskelijan kannattaa nostaa vain tarvitsemansa määrä opintolainaa eli opiskelijan ei tarvitse nostaa pankista koko opintolainaa.

Sivukommentti: ”Joskus Kelasta on ohjeistettu, että tällaisessa tilanteessa voisi hakea toimeentulotukea niin, että lainaa ei huomioitaisi – mutta toisinaan se laina on kuitenkin totu-laskelmassa huomioitu.”
 - Täysi-ikäisen päätoimisesti opiskelevan toimeentulotukea hakevan asiakkaan tulee aina hakea opintolainaa. Opintolainan hakemista edellytetään yleensä kaikilta, joilla on oikeus opintotukeen. Jos opiskelija ei ole hakenut opintolainan valtiontakausta ja opintolainaa, vaikka hän olisi voinut ne saada, voidaan laskennallinen opintolainan määrä yleensä ottaa huomioon tulona laskelmalla. Opintolainan korkoavustusta ei huomioida tulona.

Poikkeustilanteet, jolloin opintolainaa ei tarvitse nostaa

Opintolainan hakemista ja nostamista ei kuitenkaan edellytetä, jos se johtaisi asiakkaan erityisten olosuhteiden vuoksi kohtuuttomaan lopputulokseen. Harkinnassa voidaan ottaa huomioon asiakkaan ikä, opintojen luonne, opiskelumenestys sekä muut olosuhteet. Tällainen tilanne voi olla kyseessä esimerkiksi, jos

- asiakas on alle 18-vuotias,
- asiakas on lastensuojelun jälkihuollossa,
 - jos asiakas on kotoutumislain mukaisessa jälkihuollossa, ei hänen yleensä edellytetä nostavan opintolainaa, mutta hänelle kotoutumislain perusteella kerätyt varat huomioidaan laskelmalla varoina
- asiakkaalla on vakava sairaus tai muu vastaava syy joka johtaa siihen, että hän ei heikon työkykynsä vuoksi tai muusta syystä pysty elättämään itseään,
- opiskelulla on asiakkaan poikkeuksellisten aikaisempien vaikeuksien perusteella kuntoutuksellinen tai syrjäytymisen ehkäisyä tukeva tavoite esimerkiksi entiset vangit ja päihde- tai mielenterveyskuntoutujat,
- vasta täysi-ikäistynyt nuori opiskelee ensimmäistä peruskoulun jälkeistä tutkintoaan, joka ei tuo ammatillista pätevyyttä, yleensä lukio, eikä hän ole saavuttanut taloudellista riippumattomuutta vanhemmistaan, jotka normaalisti osallistuisivat tällaisten opintojen tukemiseen, mutta eivät siihen heikon taloudellisen tilanteensa vuoksi pysty ja opintolainan nostaminen olisi kohtuutonta asiakkaan kokonaistilanne huomioiden tai
 - harkinnassa ei ole yleensä merkitystä sillä, asuuko nuori vanhempiensa luona vai itsenäisesti
- opiskelijan velkajärjestelyn käsittely on kesken, velkaantuminen voi vaikuttaa asiakkaan mahdollisuuksiin päästä velkajärjestelyn piiriin

- opiskelijalle tehdään kuukauden päätöksiä ja seurataan velkajärjestelyhakemuksen edistymistä. Kun käräjäoikeus on tehnyt päätöksen velkajärjestelyn aloittamisesta ja vahvistanut maksuohjelman, edellytetään opiskelijaa hakemaan opintolainaa.

Asiakkaan tulee itse tuoda hakemuksella esiin, jos hän vetoaa näihin poikkeustilanteisiin ja toivoo, että opintolainaa ei huomioitaisi tulona. Pääsääntö on se, että opintolainaa tulee nostaa.

- ”Olen huomannut, että lääkärit saattavat määrätä työttömänä olevalle nuorelle sairauslomaa ja laatia siitä B-lausunnon, mutta eivät kuitenkaan syystä tai toisesta ruksaa B-lausuntoon vaihtoehtoksi hakea sairausloman ajaksi **sairauspäivärahaa**. Kun nuoren sitten on aika siirtyä esimerkiksi opintojen pariin sairauslomalta, mutta sairaus estää edelleen 100% opiskelun, onko tällaisessa tilanteessa nuoren vaikeampi saada **opiskelua ammatillisena kuntoutuksena**, kun pohjalla ei ole sairauspäivärahaa?”
 - Kelan ammatillisen kuntoutuksen palvelujen ml. koulutuksen myöntämisedellytyksinä ei ole sairauspäivärahan saaminen. Webinaarissa kerroimme ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytyksistä:
 - työ- ja opiskelukyvyn olennaisen heikentymisen arvioinnissa otetaan huomioon henkilön kokonaistilanne, sairauden ja vamman lisäksi
 - kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuuden arviointi.

YLEISTÄ

- ”Millä tavoin voi parhaiten tukea nuorta hänen saadessa kielteinen päätös, kun ei itse etsivänä ymmärrä päätöksen perusteluita?”
 - Etsivä nuorisotyöntekijä voi soittaa yhdessä nuoren kanssa Kelan viranomaislinjalle www.kela.fi/yhteistyokumppanit-asiakaspalvelu-neuvontaa#viranomaislinja . Toinen vaihtoehto on, että nuori itse soittaa Kelan henkilöasiakkaiden palvelunumeroon ja etsivä nuorisotyöntekijä voi olla tukena taustalla. Palvelunumerot henkilöasiakkaille löydät sivulta www.kela.fi/soita-kelaan .